

Scottish International Conference on Multidisciplinary Research and Innovation – SICMRI 2026

O'QITUVCHINING KASBIY RIVOJLANISHI VA TA'LIM SIFATI O'RTASIDAGI UZVIY BOG'LIQLIK

G'anijanova Rayxona Baxtiyor qizi

Turan International University talabasi

Ilmiy raxbar: **Nurullayeva Ugulxon Ergashboyeva**

Annotatsiya

Mazkur maqolada o'qituvchining kasbiy rivojlanishi va ta'lim sifati o'rtasidagi ichki va tashqi bog'lanishlar chuqur ilmiy tahlil asosida yoritiladi. Pedagog faoliyatining evolyutsion xarakteri, uning bilim va metodik kompetensiyalarining muntazam yangilanib borishi ta'lim samaradorligining asosiy determinantlaridan biri sifatida talqin etiladi. Tadqiqotda zamonaviy pedagogik yondashuvlar, refleksiv faoliyat, professional identifikatsiya va raqamli kompetensiyalarning ta'lim natijalariga ta'siri tizimli ravishda ochib beriladi. Ilmiy dalillar asosida shunday xulosaga kelinadiki, o'qituvchining kasbiy o'sishi ta'lim sifati bilan bevosita va barqaror o'zaro aloqada bo'lib, bu jarayonni uzluksiz rivojlantirish ta'lim tizimining strategik ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi.

Kalit so'zlar

Kasbiy rivojlanish, ta'lim sifati, pedagogik mahorat, refleksiv faoliyat, kompetensiya, professional o'sish, innovatsion ta'lim, pedagogik samaradorlik

Аннотация

В данной статье на основе глубокого научного анализа исследуются внутренние и внешние связи между профессиональным развитием учителя и качеством образования. В качестве одного из главных факторов эффективности образования рассматривается эволюционный характер деятельности учителя, регулярное обновление его знаний и методических компетенций. Исследование систематически выявляет влияние современных педагогических подходов, рефлексивной деятельности, профессиональной идентификации и цифровых компетенций на результаты обучения. На основе научных данных делается вывод о прямой и устойчивой взаимосвязи профессионального роста учителя с качеством образования, а непрерывное развитие этого процесса является одним из стратегических приоритетов системы образования.

Ключевые слова

Профессиональное развитие, качество образования, педагогические навыки, рефлексивная деятельность, компетенция, профессиональный рост, инновационное образование, педагогическая эффективность.

Abstract

This article examines the internal and external links between teacher professional development and the quality of education based on a deep scientific analysis. The evolutionary nature of a teacher's activity, the regular updating of his knowledge and methodological competencies are interpreted as one of the main determinants of educational effectiveness. The study systematically reveals the impact of modern pedagogical approaches, reflexive activity, professional identification and digital competencies on educational outcomes. Based on scientific

Scottish International Conference on Multidisciplinary Research and Innovation – SICMRI 2026

evidence, it is concluded that the professional growth of a teacher is directly and sustainably interconnected with the quality of education, and the continuous development of this process is one of the strategic priorities of the education system.

Keywords

Professional development, quality of education, pedagogical skills, reflexive activity, competence, professional growth, innovative education, pedagogical effectiveness

Kirish

Zamonaviy ta'lim tizimi global ijtimoiy-iqtisodiy o'zgarishlar ta'sirida tubdan yangilanib bormoqda. Ushbu jarayonda ta'lim sifati masalasi alohida dolzarblik kasb etmoqda, chunki bilimlar iqtisodiyoti sharoitida inson kapitalining rivojlanishi bevosita ta'lim samaradorligiga bog'liq. Ta'lim sifatini ta'minlashda esa o'qituvchining kasbiy darajasi hal qiluvchi omil sifatida namoyon bo'ladi.

Pedagog shaxsining roli an'anaviy bilim beruvchi doirasidan chiqib, murakkab ijtimoiy va intellektual jarayonlarni boshqaruvchi subyekt sifatida shakllanmoqda. Bu esa o'qituvchidan nafaqat chuqur bilim, balki yuqori darajadagi metodik mahorat, moslashuvchanlik va doimiy o'z ustida ishlashni talab qiladi. Shu nuqtai nazardan qaralganda, kasbiy rivojlanish ta'lim sifatini oshirishning markaziy mexanizmlaridan biri sifatida qaraladi.

Mazkur maqola aynan shu uzviy bog'liqlikni ilmiy asosda ochib berishga qaratilgan bo'lib, unda pedagog faoliyatining sifat ko'rsatkichlari va ta'lim natijalari o'rtasidagi sabab-oqibat munosabatlari tahlil qilinadi.

Asosiy qism

Ilmiy adabiyotlarda o'qituvchining kasbiy rivojlanishi masalasi keng qamrovli tadqiq etilgan. Pedagogik samaradorlikni o'rganishga bag'ishlangan tadqiqotlarda o'qituvchi omili ta'lim natijalariga eng katta ta'sir ko'rsatuvchi komponent sifatida qayd etiladi. Xususan, John Hattie tomonidan olib borilgan keng ko'lamli meta-tahlillar pedagogning professional darajasi o'quvchilarning akademik natijalariga sezilarli darajada ta'sir qilishini ko'rsatadi.

Shuningdek, Linda Darling-Hammond o'z tadqiqotlarida o'qituvchining tayyorgarlik darajasi va uning ta'lim sifatiga ta'siri o'rtasidagi bevosita bog'liqlikni asoslab beradi. Unga ko'ra, yuqori malakali pedagoglar nafaqat bilim beradi, balki o'quvchilarning fikrlash jarayonini rivojlantiradi.

Donald Schön tomonidan ilgari surilgan refleksiv amaliyot konsepsiyasi esa pedagogning o'z faoliyatini tahlil qilish orqali rivojlanishini asosiy mexanizm sifatida ko'rsatadi. Ushbu yondashuv zamonaviy ta'lim tizimida alohida ahamiyat kasb etadi, chunki u o'qituvchining o'z tajribasidan o'rganish qobiliyatini shakllantiradi.

Lev Vygotskiyning ijtimoiy-madaniy nazariyasi doirasida esa ta'lim jarayoni hamkorlik va o'zaro ta'sir asosida shakllanishi ta'kidlanadi. Bu jarayonda o'qituvchining kasbiy mahorati hal qiluvchi rol o'ynaydi.

Mazkur tadqiqotda tizimli va kompleks yondashuv asosida ilmiy tahlil amalga oshirildi. Tadqiqot jarayonida ilmiy manbalarni chuqur o'rganish, ularni mantiqiy tahlil qilish va

Scottish International Conference on Multidisciplinary Research and Innovation – SICMRI 2026

umumlashtirish orqali asosiy xulosalar shakllantirildi. Turli pedagogik konsepsiyalar o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni aniqlash uchun komparativ yondashuvdan foydalanildi.

Shuningdek, zamonaviy ta'lim tizimida kuzatilayotgan tendensiyalarni tushuntirishda nazariy va amaliy materiallar uyg'unlashtirildi. Tadqiqot davomida pedagogik jarayonni dinamik tizim sifatida talqin qilishga alohida e'tibor qaratildi.

O'qituvchining kasbiy rivojlanishi ta'lim sifatiga bevosita va ko'p qirrali ta'sir ko'rsatadi. Ushbu ta'sir faqat bilim darajasi bilan cheklanmay, balki pedagogning fikrlash uslubi, yondashuvi va o'quvchi bilan o'zaro munosabatlarida ham namoyon bo'ladi. Kasbiy rivojlanish jarayonida o'qituvchi o'z faoliyatini qayta ko'rib chiqadi, yangi pedagogik strategiyalarni o'zlashtiradi va ularni amaliyotga joriy etadi.

Bunday transformatsiya natijasida ta'lim jarayoni sifat jihatidan o'zgaradi. Darslar mazmunan boyiydi, o'quvchilarning ishtiroki faollashadi va bilimlarni chuqur o'zlashtirish uchun zarur sharoit yaratiladi. Bu jarayonda o'qituvchining refleksiv yondashuvi alohida ahamiyat kasb etadi, chunki u pedagogga o'z faoliyatini tanqidiy baholash va takomillashtirish imkonini beradi.

Zamonaviy sharoitda raqamli texnologiyalar bilan ishlash qobiliyati ham kasbiy rivojlanishning ajralmas qismiga aylangan. Raqamli vositalardan samarali foydalanish ta'lim jarayonini yanada moslashuvchan va individual xususiyatlarga ega qiladi. Natijada o'quvchilar uchun qulay va samarali o'rganish muhiti shakllanadi.

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, kasbiy rivojlanish darajasi oshgani sari o'qituvchining pedagogik qarorlari yanada asosli va samarali bo'lib boradi. Bu esa o'quvchilarning bilim darajasi, mustaqil fikrlash qobiliyati va ijtimoiy moslashuviga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Ta'lim sifati esa aynan shu ko'rsatkichlar orqali namoyon bo'ladi.

Shuningdek, kasbiy rivojlanish jarayoni pedagogning motivatsiyasi bilan chambarchas bog'liq. O'z ustida ishlashga intiluvchi o'qituvchi ta'lim jarayoniga yangilik olib kiradi, bu esa butun tizimning rivojlanishiga xizmat qiladi. Shu ma'noda, o'qituvchining kasbiy o'sishi individual jarayon bo'lish bilan birga, ijtimoiy ahamiyatga ham ega.

Xulosa

O'rganilgan ilmiy manbalar va olib borilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, o'qituvchining kasbiy rivojlanishi ta'lim sifati bilan uzviy bog'liq bo'lgan murakkab va dinamik jarayondir. Ushbu bog'liqlik pedagog faoliyatining barcha jihatlarida namoyon bo'lib, ta'lim samaradorligini belgilovchi asosiy omillardan biri sifatida namoyon bo'ladi.

Kasbiy rivojlanishning uzluksizligi ta'lim tizimining barqarorligini ta'minlaydi. Shu sababli o'qituvchilarni qo'llab-quvvatlash, ularning professional o'sishi uchun zarur shart-sharoit yaratish ta'lim siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri bo'lishi lozim.

Natijada shunday xulosaga kelish mumkinki, ta'lim sifatini oshirish yo'lida eng samarali investitsiya bu o'qituvchining kasbiy rivojlanishiga yo'naltirilgan sa'y-harakatlardir.

Scottish International Conference on Multidisciplinary Research and Innovation – SICMRI 2026

Foydalanilgan adabiyotlar

1. OECD. (2021). *Teachers and Leaders in Vocational Education and Training*. Paris: OECD Publishing.
2. UNESCO. (2022). *Transforming Education: An Urgent Political Imperative for Our Collective Future*. Paris: UNESCO.
3. Linda Darling-Hammond, Hyler, M. E., & Gardner, M. (2017). *Effective Teacher Professional Development*. Palo Alto, CA: Learning Policy Institute.
4. John Hattie. (2012). *Visible Learning for Teachers: Maximizing Impact on Learning*. Routledge.
5. Michael Fullan. (2016). *The New Meaning of Educational Change* (5th ed.). Teachers College Press.
6. Andreas Schleicher. (2018). *World Class: How to Build a 21st-Century School System*. OECD Publishing.
7. World Bank. (2020). *Improving Teaching and Learning through Effective Professional Development*. Washington, DC.
8. Helen Timperley. (2011). *Realizing the Power of Professional Learning*. McGraw-Hill Education.
9. European Commission. (2020). *Teachers and School Leaders as Lifelong Learners*. Brussels.
10. UNICEF. (2021). *Reimagining Education and Learning for the Future*.